

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Synopsis Annalium Societatis Jesu In Lusitania

Francus, Antonius

Augustæ-Vindelicorum, M. DCC XXVI.

Annus 1546. Soc. 7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72313](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72313)

Annus 1546. Soc. 7.

I.

Anni principio M. Simon de more suo Conimbricam se contulit ad trans-^{Professi ad} genda Dominicæ Nativitatis solemnia. Constituit nonnullos expedire ^{Indiam.} ad Indias. Quisque pro ardentissimo suo animas salvandi studio laborabat, ut foret ex electis. Novem tantum ad tam gloriosum munus sunt destinati, nempe Alphonsus Cyprianus Sexagenario proximus, Henricus Henricius, Nonius Riberius, Franciscus Henricius, & Franciscus Perius, Sacris initiati. Nicolaus Nunius, Adamus Franciscus, Balthasar Nunius, & Emmanuel Moralius, nondum Sacerdotes. Cum Laurentio Pirio Tavora supremo septem navium Præfecto 8. Aprilis solverunt, Xaverio auxilium collaturi in neophytis augendis, & excolendis.

2. Novas econtra suppetias Deus optimus submisit Societati. Præter-^{Plurimi Socie-} missis aliis, ad nos venit Franciscus Henriquius Ulyssiponensis, vir tantæ ad ^{tatem incunt,} gubernandum prudentiæ, ut, licet esset tantum litteris ad sacerdotium necessariis instructus, ad solemnem 4. votorum admissus sit professionem. Gaspar Barceus Zelandiensis in Flandria heros omni major commendatione. Melchior Gonsalvus apud Indos in odium fidei veneno extinctus. Leo Henriquius primæ nobilitatis, qui etsi Ludovici Gonsalvi Cameræ in Societatem ingressum ægerimè tulisset; hunc tamen, quoniam vocanti DEO ultrà resistere non poterat, generosè est secutus. Vascus Ferrazius Canonicus Portuensis, quem nobis peperere conciones Stradæ. Emmanuel Alvarus Maderensis, uti & Leo, notissimus arte Grammatices, quæ omnium manibus evolvitur. De quibus, quoniam eorum vitas typis commissi, plura referre non vacat.

3. Franciscus Strada jam Sacerdos cum duobus aliis ad S. Jacobum in ^{Quid P. Fran-} Gallaciam peregrinationem instituit. Vix potest explicari, quanti ubique, præ-^{ciscus Strada} fertim in urbe Portuensi tempore nudinarum secuti sint motus animorum, ^{egerit in Por-} Stradæ, ubi deficientis Concionatoris vices ipsâ die D. Archangelo Michaëli sacra supplere iussus est, aderat fortè Vascus Ferrazius Ecclesiæ præcipuæ Canonicus, homo vanissimus: hic habitu sæculari urbem, & forum pervagatus non sine scandalo sub ipsa concione indecorum factus est spectaculum vanitatis, & nugacitatis, ita ut verbi divini præconium ludere videretur. Conscendit ergo cathedram Stradæ: mirabantur alii imberbem novi Concionatoris adolescentiam, alii indignabantur. Verum ubi vox aurea Stradæ insonuit, ubi audita & verborum fulmina, & graissima rationum momenta, in stuporem conversi omnes, in uberimas lacrymas solvebantur. Ferrazius cum primis ita corruptos vitæ suæ mores, & vanitatem pristinam est detestatus, ut per calcatum patrem, & matrem, nequidquam obnitentibus consanguineis, Conimbricam profugerit, & ad vexillum Crucis Christi evolârit.

4. Nobiles viri plurimi alium vitæ morem instituere. Quorum veluti Dux erat, & antesignanus, Henricus Nunius Govea, unus è primoribus totius urbis. Hic omnium parentis instar in suscipiendis Sacramentis frequentiam, & sanctioris vitæ consilia etiam in aliis promovit. Hic est, qui S. Franciscum Borgiam in domum suam recepit, nobisque suarum ædium partem contulit erigendo, ac inchoando Collegio opportunam. Imò ante mortem obtento consensu piæ conjugis, & gratiosò Borgiæ Generalis annutu vota Societatis nuncupavit.

5. Auditorum numerus, qui Stradam dicentem avidis, attentisque auribus excipiebat, semper tria, vel quatuor millia capitum excessit. Altum erat silentium. Nec miraculo ab simile videbatur, quòd in remotissimo Ecclesiæ loco non minùs vox perorantis articulatè perciperetur, quàm in vicino. Die dicatà SSS. Trinitati quater ad populum dixit. Et quidem postquam in Capella

Antonius Franco.

C

pella

PELLA pro victis in carcere ejus consilio erecta primus sacrificasset, sub Missæ finem, nec depositis vestimentis sacris, in dictionis tesseram usurpavit verba illa: *Benedicta sit Sancta Trinitas*. Populus complebat plateas, & locum omnem, unde posset audiri. Processit dein ad templum Sanctimonialium D. Claræ, fufis ibidem ad DEUM precibus, adit pulpitum, & per sefqui horam declamavit super verba: *Jugum meum suave est*. Eadem die horâ secundâ post meridiem in templo monialium D. Benedicti per sefqui horam dixit è suggesto in ea verba: *Hæc est victoria, quæ vincit mundum, fides nostra*. Tandem postremo, cum avidum verbi divini auditorem adverteret, ad D. Francisci Ecclesiam se contulit, & vix interpositâ quartâ horæ parte è sacris rostris peroravit in verba Isaïæ: *Quiescite agere perverse*. Et ecce! dum fervet concio, duo repente templi limina subeunt, larvæ, ut videbatur, infernales, dæmonis speciem referentes, & resonantibus crepitaculis attentum populum perturbant. Quid hoc? clamat Stradra, DEus immortalis! Mox ad nequissimos ludiones conversus, sancto ardens zelo: Homines, exclamat, verè maledicti, impudentes, protervi, dæmonibus pejores, qui excusso omni DEI timore sacra templi subire limina, & verbum Dei impedire non exhorruistis, quos ad æterna usque supplicia sequemini post mortem. Ite hinc, ocyûs isthinc recedite è domo DEI. His absteriti dicto citiùs fugâ se abripuere. Sequenti manè iter in Gallaciam per alia oppida continuavit.

6. Invitante autem Archiepiscopo Bracharenfi in metropolitana ejus urbis Ecclesia solito proventu est concionatus. Interea Cives Portuenses à Simone efflagitârunt, juberet Stradam in Portu subsistere. Subscripsit Simon precibus Civium, ne sint fructu laboris impensæ.

Monasterium
S. Felicis da-
tur Societati,
Ejus notitia.

7. Augtum est novo stabili reditu Collegium Conimbricense. A Rege Serenissimo dono accepimus monasterium in loco amæno prope Minium intra montes situm, à S. Felice dictum, cum omnibus bonis annexis, quæ Monachis Benedictinis sunt arrepta, quòd renuerent se subicere uni, eidemque, quod statutum erat, per Lusitaniam totius Ordinis moderatori. In antiquissimo arcu lapideo janua monasterii incisum visitur sacrosanctum Jesu Nomen, tanquam occulto vaticinio futuram Societatis domum significans.

Creatur status
Coadjuto-
rum.

8. Paulus III. 5. Junii, rogante S. Ignatio Bullam, quæ incipit: *Exponi nobis nuper fecistis*, expedit; hæc facultas conceditur in subsidium Professorum Coadjutores spirituales admitti, uti & temporales ad ministeria domûs, remque œconomicam procurandam destinatos.

Litteræ Simo-
nis circa re-
gulas.

9. Crescebat in dies Sociorum numerus; nec tamen S. Fundator regulas, quibus res Societatis administrandæ forent, hucusque expedit. Quare Simon ad Martinum de S. Cruce Collegii Conimbricensis Rectorem sequentem epistolam exaravit: *Pater Magister Ignatius gravioris momenti negotiis occupatus, nobis hæcenus subvenit opportunis directionibus. Sæpe quidem apud eundem per litteras institi, nobis mittat leges, & regulas, quibus juxta Instituti nostri rationem gubernemur; nullum tamen hucusque responsum accepi. Ne igitur confusè sine ullo ordine, & quisque pro suo arbitrio vivat, confeci, quod necessarium judicavi, certam quandam, & communem omnibus normam vivendi, quæ substantiam eorum contineat, quæ videbantur omnium profectui convenire. Etsi omnino de me prædicare possim: in malevolam animam non introibit Spiritus sapientiæ. &c. Dominus nobis suum sanctum amorem largiatur. Scalabi 13. Aug. 1546.* Regulæ à Simone missæ, quas brevitatis ergo hic non infero, sanctitatem, prudentiam, ac spiritum Societatis ex ipso fonte Ignatio haustum in omnibus, & per omnia redolent.

Simon primus
Provincialis
in tota Socie-
tate, & Lusita-
na Provincia
prima omni-
um.

10. Cum autem Societas in Lusitania majora indies, quàm in aliis regionibus fumeret incrementa, S. Fundator hoc anno andem erexit in Provinciam, cui etiam Magistrum Simonem, ut in litteris patentibus videre est, primum Societatis Provinciale præfecit. Romanæ Societati ipsemet Ignatius præerat. Quæ

quæ tamen non adeo erat numerosa, ut necesse non haberet in tale administrationis genus converti: quod pluribus post annis factum.

11. In nascentis Domini feriis M. Simon patentes de nova Provincia literas promulgavit, Bullamque explicuit Pontificiam de statu Coadjutorum. Præmissâ exhortatione, voluit Simon periclitari subditorum animos, & religionem in hunc, vel alium gradum indifferentiam, aut propensionem. Juberet igitur, ut quisque ex scripto perhibeat de seipso testimonium. Et ecce! una penè omnium fuit sententia, se velle unicè, quidquid tandem sancta statuerit obedientia. Cæterum si omnino eligere statum juberentur, præplacere vitam in culina, valetudinarii, aliisque humillimis domus ministeriis.

12. Aucturus Simon fervorem, votorum renovationem instituit, simulque in hunc tenorem formulam concepit: *Mi Domine JESU Christe, ego coram tua divina Majestate, & gloriosa Virgine Maria, sine ulla æquivocatione, juxta communem verborum sensum, & mentem Superiorum Societatis offero me juxta illius Constitutiones factas, & faciendas ad perpetuò servendum Deo in statu Professi, aut Coadjutoris, prout Superior destinaverit. Promitto insuper, quoadusque sim Professus, vel Coadjutor, servare paupertatem, & castitatem, quas Collegium habet pro institutione, & obedire Superioribus Societatis in omni, quod mihi imperaverim.* Fit renovatio.

13. Renovationem hanc in Constitutionibus jussit S. Ignatius fieri natalitiis festis, & paschate. Qui tametsi exposcebat binam à nobis annuam renovationem, quin vellet nos cogere ad designatos à se dies; unaquæque Provincia pro sua in DEUM, aut Divos devotione eos sibi delegit, qui sibi magis cordi erant; & Provincia nostra decrevit debere à non Professis, vel formatis instaurari vota die Circumcisionis Domini, ac Apostolorum Petri & Pauli. Tirones verò, quibus S. Parens ante finitum biennium eadem vota permittit, ea nuncupare die S. Joannis Evangelistæ, & Visitationis Beatissimæ Virginis.

Annus 1547. Soc. 8.

Anno labente sex supra viginti nomen dedere Societati. Hos inter Vascus olim, dein mutato nomine Ignatius Martinius Goveensis, sanctæ doctrinæ insignis Magister, unus ex illustrioribus Lusitaniæ Societatis alumnis. Gaspar Serpius, postea Mauritius, Sebastiano Regi à consiliis sacris, qui in eodem cum Rege prælio occubuit. Joannes Fernandus Oviedus Coadjutor, S. Francisci Xaverii in itinere Japonico Socius, & apud eas gentes, inter quas obivit, præclarus Missionarius, duro experimento probatus; nam mercator adolescens holosericus ornatus, strigoso jumento impositus per mediam Ulyssiponem jubetur adire domum nostram, plebeculâ innumerâ quâ sibilis, quâ clamoribus inconditis eum sequente: Accessit subinde nostrorum exemplis commotus Joannes Alencastrius Joannis primi Ducis Aveirensis filius; alter & Joannes Carvalius, qui è paterna domo profugus, vestimenta sua cum vilissimæ mendicabuli centonibus commutavit, & tandem multis precibus à Simone in Societatem admitti impetravit. Sed in neutro fervor erat diuturnus: uterque iterum à suscepto proposito defecit.

2. Præfectus Collegii Rector P. Ludovicus Gonsalvius Camera P. Martinus de S. Cruce cum Michaële Botelio, & Isidoro Belino Sacerdotibus, Barcinonem itinere pedestri, inde maritimo Romam abiit ad componenda litigia, quæ nobis ob occupata monasterii S. Felicis bona fuere intentata. Nolut S. Ignatius in domum nostram, quæ ex collectis eleemosynis victitabat, hominem litigia procurantem admittere: quare se in domum Legati Regis Lusitani recipere est coactus, Ludovicus Gonsalvius Rector. Martinus à S. Cruce in Romanam.

3. In tirocinium etiam recipitur Paulus de Valle, natus Vifonii; cujus virtus multum probata est divo Xaverio. Apud Indos fidei causâ tulit plura, P. Paulus de Valle, ma,

Antonius Franco.

C 2